

แผ่นดินไหวและวิกฤตินิวเคลียร์ญี่ปุ่น: ผลต่ออุตสาหกรรมไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ไทย

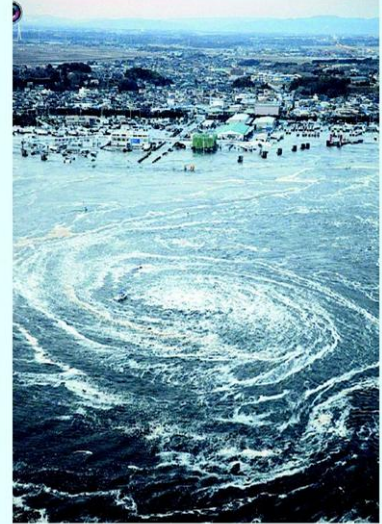
รายงาน

อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย นับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ โดยในปี 2553 ที่ผ่านมา มีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 27.4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ โดยการลงทุนส่วนใหญ่จะมาจากบริษัทต่างชาติชั้นนำของโลกที่เข้ามาตั้งฐานการผลิตสินค้าในประเทศไทย ซึ่งบริษัทต่างชาติที่ได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ประกอบไปด้วยบริษัทจากญี่ปุ่นเกาหลีใต้อเมริกาและสหภาพยุโรป เป็นต้น สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้นนับว่าเป็นประเทศที่มีการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมีสัดส่วนค่อนข้างสูง โดยใช้ประเทศไทยเป็นการผลิตเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ รวมถึงส่งกลับไปยังประเทศญี่ปุ่น ขณะที่ไทยก็ได้มีการนำเข้าชิ้นส่วน อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากญี่ปุ่นเพื่อนำมาผลิตสินค้าเช่นกัน

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 ที่ผ่านมา ได้เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่มีความแรงถึง 9.0 ริกเตอร์ และก่อให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิพัดเข้าไต่บ้านเรือน เป็นโศกนาฏกรรมที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างมาก สำหรับภาคธุรกิจเองได้รับความเสียหายเช่นกัน โดยในจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว ส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญของโลก ซึ่ง ณ ปัจจุบันนี้ ความรุนแรงจากแผ่นดินไหว ทำให้โรงงานหลายแห่งที่ได้รับความเสียหายยังไม่สามารถที่จะกลับมาผลิตสินค้าได้ตามปกติ ขณะที่โรงงานที่ไม่ได้รับความเสียหายมากนักและได้เริ่มกลับมาผลิตสินค้าแล้ว แต่ยังไม่สามารถกลับมาผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้วิเคราะห์ถึง

แผ่นดินไหวญี่ปุ่น: ผลต่ออุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย

ภายหลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวและ

คลื่นยักษ์สึนามิที่ญี่ปุ่น ทำให้มีบริษัทวิจัยชั้นนำของโลกต่างแสดงความเห็นถึงผลจากเหตุการณ์ในครั้งนี้ค่อนข้างส่งผลกระทบต่อตลาดอิเล็กทรอนิกส์ของโลกและไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เทคโนโลยีขั้นสูง ที่เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่สำคัญของโลก และเป็นแหล่งผลิตที่ผลิตเพื่อการส่งออกไปประกอบยังฐานการผลิตนอกประเทศ สำหรับจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว อาทิ มียางิ อิวาเตะ และฟูกูชิมะ เป็นจังหวัดที่มีโรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ชั้นนำของโลก เช่น วงจรรวมและไมโครแอสเซมบลี (IC) เลนส์ (Optical) แบตเตอรี่จอแอลซีดี (LCD) หน่วยความจำแฟลช (NAND flash memory) ที่มีส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ 35.7 ของโลก ขณะที่ซิลิคอน เวเฟอร์ (Silicon wafer) ญี่ปุ่นครอบครองส่วนแบ่งการตลาดที่สูงถึงร้อยละ 70.0 ของโลก ในขณะที่พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีการผลิตสูงถึงร้อยละ 25-30

ของโลก นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นห่วงโซ่อื่นๆ ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น epoxy resin ที่ใช้สำหรับทำแผ่นที่วางพวกชิปต่างๆ (Package chip substrates) และแผงควบคุมที่ใช้ในเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เครื่องซักผ้า เป็นต้น

สำหรับสถานการณ์ การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ณ ปัจจุบันนี้ พบว่า โรงงานหลายแห่งยังไม่สามารถกลับมาผลิตได้ เนื่องจากได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว ขณะที่แม้ว่าโรงงานบางแห่งจะสามารถกลับมาผลิตได้ก็ตาม แต่ก็ต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องของไฟฟ้า น้ำประปา วัตถุดิบที่นำมาผลิต รวมถึงปัญหาโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ ทำให้ยังไม่สามารถกลับมาผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติมกำลังตามที่ควร ซึ่งการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ต้องการความเสถียรของไฟฟ้า เพื่อให้สินค้ามีมาตรฐาน

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ได้ส่งผล

กระทบต่ออุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ทั่วโลก รวมถึงไทยบ้างแล้ว โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยได้รับ ดังนี้

1. การส่งออกชะลอตัวไม่ไตรมาส 2 แต่ครึ่งปีหลังมีโอกาสกลับมาเติบโตสูงขึ้น ภายหลังจากญี่ปุ่นเริ่มฟื้นฟูความเสียหาย การส่งออกในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยไปยังญี่ปุ่นมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 11.1 ของการส่งออกกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2554 มีมูลค่าประมาณ 1,005 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.2 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยมูลค่าการส่งออกที่ขยายตัวส่วนใหญ่จะมาจาก การส่งออกในส่วนของการผลิตอุตสาหกรรมไฟฟ้า ที่ขยายตัวประมาณร้อยละ 44.0 (หรือมีมูลค่าประมาณ 568.74 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา

สำหรับสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าที่ส่งออกไปญี่ปุ่นมีมูลค่าการส่งออกที่สูงได้แก่ กลุ่มสายไฟและชุดสายไฟ กลุ่มเครื่องอุปโภคไฟฟ้า รวมถึงแป้นและแผงควบคุม และตู้เย็นที่ใช้ในครัวเรือน เป็นต้น สำหรับสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าการส่งออกที่สูง ได้แก่ กลุ่มอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ กลุ่มวงจรรวมและไมโครแอสเซมบลี และไดโอด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การส่งออกในระยะสั้นคงจะได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่น แต่คาดว่า ภายหลังจากที่เริ่มมีการฟื้นฟูประเทศ และครัวเรือนมีการซ่อมแซมซื้อสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านทดแทนส่วนที่เสียหาย การเติบโตในภาคอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ น่าจะกลับมาเติบโต โดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าพื้นฐาน

2. กระบวนการผลิตในประเทศได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนอุปกรณ์ชิ้นส่วนที่นำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น ผู้ประกอบการมองหาแหล่งผลิตใหม่ทดแทน ทั้งนี้แม้ว่าบริษัทญี่ปุ่นหลายรายจะเข้ามาตั้งฐานการผลิตสินค้าในไทยเพิ่มมากขึ้น แต่ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตยังคงนำเข้าจากญี่ปุ่น โดยไทยนำเข้าอุปกรณ์ชิ้นส่วนไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 25.8 ของตลาดนำเข้าอุปกรณ์ ชิ้นส่วนไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด เช่น วงจรรวม ไมโครแอสเซมบลี ไดโอด เครื่องอุปโภคไฟฟ้า สำหรับตัดต่อป้องกันวงจรไฟฟ้า รวมถึงแป้นและแผงควบคุม เป็นต้น

โดยปัจจุบันผู้ประกอบการอาจยังคงมีสต็อกสินค้าคงเหลืออยู่พอใช้ได้ในระยะ 1-2 เดือน อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาและผลกระทบที่จะได้รับนั้น ยังคงขึ้นอยู่กับการคลี่คลายวิกฤตินิวเคลียร์ การ

เพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าเพื่อทดแทนกำลังไฟฟ้าที่หายไปจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และการกลับมาเริ่มต้นผลิตของผู้ผลิตชิ้นส่วนที่ประสบความเสียหายจากภัยพิบัติ ทั้งนี้ จากกรณีวิเคราะห์ของบริษัทวิจัยชั้นนำของโลก พบว่า อุปทานหน่วยความจำ NAND ในเดือนพฤษภาคม จะลดลงประมาณร้อยละ 30 ของอุปทานในตลาดโลก ซึ่งโดยปกติหน่วยความจำชนิดนี้มีอุปทานที่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากความต้องการใช้ที่สูงในโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนและ Tablet ในขณะที่การผลิตซิลิคอนเวเฟอร์ มีการคาดการณ์ว่าโรงงานอาจจะต้องใช้ระยะเวลาถึง 6 เดือนกว่าจะสามารถกลับมาผลิตได้เป็นปกติ ทำให้อาจเกิดปัญหาอุปทานในตลาดโลกได้เช่นกัน

จากการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ของญี่ปุ่นที่ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ ทำให้แม้ว่าชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์หรือส่วนประกอบบางประเภทจะไม่ได้นำเข้าจากญี่ปุ่นโดยตรง แต่ไทยเองก็จะได้รับผลกระทบเป็นลูกโซ่ตามมาด้วยเช่นกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการอาจต้องเริ่มมองหาผู้ผลิตสินค้ารายอื่นๆ ทดแทน เช่น ผู้ผลิตจากเกาหลีใต้และจีน เป็นต้น

3. ราคาสินค้าปรับตัวขึ้น เนื่องจากความกังวลต่อการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้า จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่ญี่ปุ่นนั้น ได้ส่งผลให้ราคาชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ปรับตัวขึ้น อาทิ หน่วยความจำ 32Gb MLC NAND Flash ราคา (Spot price) ในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 4.78 เหรียญสหรัฐฯ ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวนั้น ราคาปรับตัวขึ้นประมาณร้อยละ 19.3 ของราคาก่อนหน้านี้ โดยในวันที่ 15 และ 16 มีนาคม ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 5.70 เหรียญสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ราคานี้เริ่มปรับตัวลงเล็กน้อย แต่ยังเป็นระดับราคาที่สูงกว่าก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว ดังนั้น ราคาที่ปรับตัวสูงขึ้น คงจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตในประเทศของไทย

4. การเปิดตัวสินค้ารุ่นใหม่มีความล่าช้า และสต็อกสินค้าในตลาดอาจได้รับผลกระทบ โดยในปี 2554 นี้ เป็นปีที่คาดว่า สินค้าไอที และเครื่องใช้ไฟฟ้า จะมีการเปิดตัวรุ่นใหม่ออกสู่ตลาดกันอย่างคึกคัก อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์แผ่นดินไหวในครั้งนี้ อาจส่งผลกระทบต่อการเปิดตัวสินค้ารุ่นใหม่ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน Tablet กล้องดิจิทัล ให้ต้องเลื่อนออกไป เนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าบางแบรนด์ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนจากญี่ปุ่นคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 30-40 ของการผลิตสินค้า นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลกระทบต่อสินค้าบางรุ่นให้ขาดตลาดได้ในระยะข้างหน้า เช่น กล้องดิจิทัลบางรุ่นที่ผลิต และที่ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนจากญี่ปุ่น เนื่องจากโรงงานที่ผลิตกล้องดิจิทัลแบรนด์ชั้นนำของโลกนั้นไม่มีโรงงานที่ตั้ง

อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวเป็นต้น

ปี 2554 คาดว่า ไทยส่งออกอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มูลค่า 57,250-57,650 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

แม้ในระยะสั้น ธุรกิจอาจเผชิญกับภัยกระทบจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่ญี่ปุ่น แต่ในระยะยาวจะกระทบต่อภาพรวมทั้งปีไม่มากนัก โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า การส่งออกอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในปี 2554 น่าจะมีมูลค่าประมาณ 57,250-58,650 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือขยายตัวประมาณร้อยละ 7.0-10.0 เมื่อเทียบกับที่ขยายตัวร้อยละ 25.7 ในปี 2553 โดยในช่วงครึ่งหลังของปี การส่งออกไปญี่ปุ่นน่าจะปรับตัวดีขึ้น เมื่อญี่ปุ่นเริ่มมีการฟื้นฟูประเทศ ทำให้ความต้องการเครื่องใช้ไฟฟ้าพื้นฐานน่าจะกลับมาขยายตัวได้ดี นอกจากนี้การเติบโตยังมีทิศทางที่ดีในหลายๆ ประเทศ เช่น ตลาดอาเซียน สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป

การส่งออกอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในปี 2554 นี้ คาดว่าจะได้รับแรงหนุนมาจากกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าเป็นหลัก โดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าพื้นฐาน อาทิ ตู้เย็นใช้ในครัวเรือน เครื่องปรับอากาศ เครื่องรับโทรทัศน์ กล้องถ่ายทีวี วิดีโอ เครื่องอุปโภคไฟฟ้าต่างๆ นอกจากนี้ยังได้รับแรงหนุนมาจากกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก ที่บริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้าชั้นนำของโลกได้มีการปรับเปลี่ยนแผนการผลิต โดยหันมาเพิ่มกำลังผลิตที่ไทยเพิ่มขึ้น และใช้ไทยเป็นฐานการส่งออกไปยังต่างประเทศทั่วโลก จะเห็นได้จากสินค้าในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็กที่มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า มูลค่าการส่งออกในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้า ในปี 2554 นี้ จะมีมูลค่าประมาณ 22,635-23,050 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือขยายตัวประมาณร้อยละ 10.0-12.0 เมื่อเทียบกับที่ขยายตัวร้อยละ 32.4 ในปี 2553

ในขณะที่การส่งออกอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในปี 2554 นี้ คาดว่าจะขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงลง ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า มูลค่าการส่งออกในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในปี 2554 นี้ จะมีมูลค่าประมาณ 34,620-35,600 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือขยายตัวประมาณร้อยละ 5.0-8.0 เมื่อเทียบกับที่ขยายตัวร้อยละ 21.9 ในปี 2553 การเติบโตที่ชะลอลงลงสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากกลุ่มผลิตภัณฑ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ส่งออกชะลอตัว โดยที่ผ่านมามียอดขายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกมีอัตราการเติบโตที่ต่ำกว่าที่บริษัทวิจัยหลายแห่งได้คาดการณ์ โดยเฉพาะในกลุ่มคอมพิวเตอร์ขนาดพกพา โดยมีสาเหตุมาจากการเปิดตัวสินค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน และ Tablet

ที่เข้ามาเป็นคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญ การเติบโตที่ชะลอตัวของเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ส่งผลกระทบต่อมายังส่วนประกอบต่างๆ เช่นกัน

อย่างไรก็ดี ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่าการส่งออกในกลุ่มคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์น่าจะปรับตัวดีขึ้น โดยคำสั่งซื้อน่าจะเริ่มกลับมาในช่วงไตรมาส 2 ภายหลังจากมีการปรับลดสต็อกสินค้าในช่วงต้นปี นอกจากนี้ยังเป็นผลมาจากการเปิดตัวของสินค้ารุ่นใหม่ของหลายๆ บริษัททั่วโลก สำหรับสินค้าในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ที่คาดว่าจะเติบโตได้ดีในปีนี้ ยังคงเป็นกลุ่มสินค้าที่เกี่ยวข้องกับโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน และ Tablet ที่บริษัทสินค้าไอทีชั้นนำของโลกต่างมีแผนที่จะเปิดตัวสินค้าใหม่ในปีนี้